

Qüestió de noms a la Universitat

El passat dimarts, dia 15 de juny, la Societat Coral el Micalet de València homenatjà, en un sopar d'amics, el rector de la Universitat, Ramon Lapiedra, per la trajectòria, personal i del seu equip de govern, en defensa de la llengua i la cultura del país. A les postres es va posar damunt la taula el que és avui tema candent als cercles periodístics i acadèmics valencians: l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV).

El rector, en diverses intervencions, va exposar i defensar les seues tesis. En resumir-les ací, voldria ser-hi ben fidedigne. Primera. Els valencians ens trobem en un impàs lingüístic que cal remuntar. Segona. Fa falta, a aquest efecte, la col·laboració de sectors socials i polítics tan amplis com siga possible. Tercera. En aquesta línia d'acostament i concòrdia, l'IIFV renunciaria a dir en els seus estatuts que té per objecte l'estudi del català i substituiria aquesta expressió per la de "valencià", usant una perífrasi que aclarira el context idiomàtic del qual el valencià forma part. Quarta. Això es faria sempre que la Generalitat, a canvi, concedesca a l'IIFV el grau de definidor suprem en matèria filològica, a la manera com ho són l'Institut d'Estudis Catalans al Principat, i la Universitat de les Balears a les Illes.

Desitge palesar ací les meues diferències sobre el tema; i fer-ho des del gran respecte que la persona i la tasca d'en Lapiedra me mereixen.

L'impàs idiomàtic

Es troba el País Valencià en un atzucac lingüístic. Això és, si més no, discutible. Dels quatre convençuts inicials, de què parlava en Fuster, hem passat a força milers. Es constata presència nacionalista en molts diversos partits i formacions cívi-ques. De ràdio i televisió en català, n'hi ha alguna cosa, per poca que siga. I també cinc-cents línies d'ensenyament, xifra que creix d'any en any. El desconeixement de la identitat lingüística és alt, però la

majoria absoluta dels enquestats menors de vint-i-cinc anys reconeix la unitat de la llengua.

En aquestes condicions, l'ocàs del blaverisme idiomàtic és un fet cantat a pocs anys vista, un assumpte de compte enrere. L'objectiu és ara l'avanç a les administracions municipal i territorial, a la jurisdicció voluntària i la judicatura. Assolir les mil línies d'ensenyament, així com iniciar la recatalanització de les comarques hispanoparlants, són fites pròximes. I no són impensables les marxes multitudinàries sobre la ciutat de València, a la manera brussel·lesa dels darrers anys cinquanta.

Renúncia al nom

La nostra nissaga troba molt difícil d'atorgar-se senyes d'identitat: és la trista herència del catalunyisme regional, que ens ha manllevat els noms i distintius na-

cionals i que es veu incapaç d'autorreconèixer-se, immers en la seua boira doctrinal. Això ho patim tots dia a dia. És ja prou mutilació anomenar Institut Interuniversitari de filologia valenciana allò que hauria de dir-se Institut Interuniversitari Valencià de Filologia Catalana; perquè no existeix la Filologia Valenciana, com no hi ha tampoc una lingüística extremeña. ¿Els convé ara al país, a la societat civil, a les generacions que vénen darrere, un nou retrocés denominatiu? ¿Podrà admetre's, després de la nova amputació, la tesi doctoral sobre un dialecte pirinenc o l'estudi d'un autor no valencià? ¿Podrà ensenyar-se el català en tota la seua diversitat geogràfica? El rector Lapiedra preconitzava fa cinc anys la renúncia al projecte polític dels Països Catalans per tal de salvar la llengua: ara pretén de mutilar el nom nacional del nostre idioma: ¿quina serà la propra reculada?

Potser hi ha també en aquesta matèria un error de perspectiva al voltant de l'article 609 del Codi Civil. La Universitat valenciana no necessita demanar a la Generalitat una preeminència que ja té adquirida per ocupació i prescripció, en la seua lluita pel recobriment cultural. L'analfabeta buidor d'una agònica Acadèmia o d'institucions anàlogues no poden fer-li gens d'ombra. És inadequada, i nul·la per falta de causa -Codi, article 1.275-, la transacció, quan no tens res a guanyar, perquè allò que t'ofereixen a canvi és ja de la teua legítima pertinença; això resulta evident amb la simple lectura de l'article 1.809 del mateix Codi Civil.

De nou el pacte lingüístic

A més a més, per arribar a una transacció cal un text escrit, un objecte a transigir i un interlocutor vàlid. I la Universitat no té al davant cap de les tres coses. La primera del control preceptiu pot esvair-se en el darrer moment, en front d'uns polítics timorats, que no gosen suprimir l'Acadèmia, que munten un Consell Valencià de

Cultura tot barrejant-hi intel·lectuals responsables i coneguts kamikazes; amb un director general que va per lliure, sense coneixement dels seus superiors polítics. ¿I quin pacte necessitem, si estem farcits de diccionaris i gramàtiques? ¿Quina normativa li cal amb urgència a una llengua com la nostra, ja perfectament regulada, una de les més unificades d'Europa, al costat de la qual l'italià, l'alemany, el serbo-croata, o el neerlandès semblen bati-bulls dialectals? El pacte lingüístic és una necessitat dels sectors irracionalistes d'aquest país: allà se les apanyen ells.

Les missions de la Universitat

Per tal de recuperar la llengua pròpia, tots els esforços són bons; i entre aquests, el de la Universitat. No és ella, tanmateix, l'única encarregada de la defensa idiomàtica. Els pares constatem que el redreçament bàsic rau a l'ensenyament primari i secundari. Les limitades conquestes a la ràdio, televisió, vida ciutadana, retolació pública, etc. escapen de l'àmbit universitari. El mateix passa amb l'exercici professional. I dels migrats avanços als ens públics, escriptures, certificacions i altres sectors documentaris, no n'és promotora directa ni indirecta la Universitat.

El rector Lapiedra, potser en un excés d'honradesa, fa recaure sobre les espatlles seues i de la institució que presideix un gravamen amb el qual no tenen per què carregar. Les missions de la Universitat són essencialment dues: ensenyar i investigar. A elles se n'afegiria una tercera no menys important: donar exemple de dignitat científica, mantenir clars els principis, els noms de les coses, les veritats planeres. aquestes són les tasques universitàries. La resta ja ho faran altres.

Conclusió

Perquè, en definitiva, autoritat lingüística només pot haver-n'hi una, i ja fa molts decennis que la tenim: l'Institut d'Estudis Catalans. Una nova directriu, superposada, és supèrflua si ha de repetir les mateixes normes, i rebutjable si se'n vol inventar de noves. A aquestes altures de la nostra història col·lectiva, ni un sol d'entre els molts milers de professors, conreadors i combatents per l'idioma acceptaria cap secessionisme. El primer manament de la lluita, no ho oblidem mai, és la unitat, la constant reunificació. Com en la bolangera, el nostre ball tradicional, els de Castelló de la Plana, Sort, Mallorca i Figueres, no podem deixar d'aferrar-nos de les mans: per a la nació sencera és un imperatiu de supervivència.

Enric Solà Palerm
Registador de la Propietat

La ràdio nacional

Deu anys no són res. L'esclat de la ràdio com a institució privilegiada de cohesió i de projecció nacionals travessa tota la història del segle XX. La majoria dels pobles i nacions no poden redactar els seus anuals particulars sense dedicar llargues pàgines —glorioses sovint, doloroses a voltes— a les respectives emissores de ràdio nacionals.

Ara, Catalunya Ràdio, "La ràdio nacional de Catalunya" —segons l'eslògan de promoció— acaba de complir els primers deu anys. Iniciava les seves emissions el 20 de juny del 1983. En deu anys, l'emissora ha incorporat quatre programes (Catalunya Ràdio, Catalunya Música, RAC i Catalunya Informació) i una audiència fidel d'aproximadament 800.000 oients. Per això, deu anys són molt.

En efecte, han estat deu anys de ràdio intensos. Amb una vitalitat creixent, situant-se com a segona emissora en audiència de tot l'estat (EGM, març 1993), la primera al Principat de Catalunya, naturalment en català, Catalunya Ràdio mereix ja un primer lloc indiscutible en tota la història de la radiodifusió catalana. Catalunya Ràdio ha sabut arrancar des de la breu i rica tradició de la ràdio catalana dels anys 30, però transcendint-la fins a envolar-se amb una fórmula creativa i estimulante, que ha demostrat dues o tres coses molt importants: que una ràdio pública pot connectar perfectament amb els interessos plurals del públic; que una ràdio en català, no sols és possible avui —cosa ja demostrada per Ràdio 4 des del 1976—, sinó a més rendible; i que una ràdio nacional continua tenint una missió similar a la que feien les primeres grans emissores dels anys 20, com la BBC o Ràdio París o Ràdio Moscou.

La funció "nacionalitzadora" de la ràdio podria semblar anacrònica als ulls de molta postmodernitat. Però no cal viatjar gaire lluny per comprovar dia a dia la capacitat de creació i recreació de sentit "patriòtic" en cadenes com RNE o la SER o Radio France. Justament aquests dies s'acaba d'anunciar a Berlín l'acord de creació de la Deutschlandradio (Ràdio d'Alemanya), que unificarà emissores anteriors i emetrà dos programes de cobertura nacional; la nova cadena es

considerava indispensable des de la unificació de 1990.

I no deixa de ser significatiu: la ràdio és l'únic gran mitjà de difusió que no ocupa ni preocupa els europeistes, com si reconeguessin que la seva missió genuïna se centra en la cohesió de les comunitats nacionals, i no en l'europea. En el panorama de la ràdio a Europa, Catalunya Ràdio representa també el cas més excepcional, ja que no hi ha altra ràdio de nació i llengua sense estat que disposi de la seva envergadura empresarial i professional i de les seves audiències.

Aquest èxit consolidat del model que representa Catalunya Ràdio no podia deixar indiferents les altres cadenes que operen sobre les mateixes audiències, és a dir, les cadenes espanyoles. Per raons de mercat, però també per tendències estructurals cap a la identificació de "cobertura nacional" amb "espai nacional", les cadenes espanyoles i els mitjans escrits dels mateixos grups procuren fer públiques només xifres d'audiència corresponents a tot l'estat, ocultant així sistemàticament el fet de l'hegemonia de Catalunya Ràdio al Principat. Per tot això, aquests deu anys de Catalunya Ràdio tenen un mèrit suplementari, i és la lluita aferrissada per guanyar-se un espai propi enmig de les sagnants batalles pel mercat de les audiències i de la publicitat, cosa que s'ha d'agrair molt especialment als professionals de la casa.

Des del punt de vista nacional, el paper de Catalunya Ràdio i les emissores del grup en el procés de normalització lingüística, informativa i cultural, és senzillament insubstituïble. Tanmateix, aquest balanç no pot ignorar les limitacions d'un model de ràdio que, des de la seva dependència jurídicopolítica fins al seu mateix nom, no pot aspirar a ser una cadena de tot l'espai català. ¿Tan difícil o tan poc rendible seria una cadena de ràdio amb cobertura a tots els Països Catalans? ¿Com haurà de ser definitivament la nostra ràdio nacional? Aquest és l'interrogant que caldrà respondre en els pròxims deu anys.

Josep Gifreu
Comunicòleg